

1325 21. Nov. 1888: 2. Beh. af Lovf. om Forbedr. af Fæste- og Leiehusmænds Raar. 1326

fraraade Lovforslaget, og de stillede Endringsforslag, medens jeg ganske vist kan tiltræde Endringsforslaget under Nr. 11, som jeg tror, kan være en hensigtsmæssig Udvidelse af Bestemmelserne i Forordningen af 1848.

Den ærede Ordfører for Forslagsstillerne (Veth) lagde i Dag, som tidligere, saa stor Vægt paa Forslagets økonomiske Betydning. Det er vel tilbøielig den agronomiske Betydning, han tænker paa, idet Lovforslaget skal sikre en bedre Dyrkning af Huslodderne derved, at Bedkommendes Forhold blive mere stabile. I saa Henseende maa det ganske vist komme i Betragtning, hvorledes Forholdene faktisk ere her i Landet. Man kunde jo tænke sig Forholdene saaledes, at Lovgivningsmagten nødvendigvis maatte skride ind, f. Ex. hvis Forholdene vare saa værgende, at de Folk, som sidde i den Slags Huse, idelig bleve udfagte, og idelig vare udsatte for Forandringer. Men saaledes ere Forholdene paa ingen Maade. Efter min Opfattelse sidde de Bedkommende i Reglen ret betryggede, og Forholdet har i Reglen været ret varigt. Jeg tror altsaa ikke, at der er en saadan Trang til Indskriden fra Lovgivningsmagtens Side, som Forslagsstillerne synes at forudsætte. Dertil kommer, at den langt overveiende Del af Husene her i Landet ere i Selveie.

Jeg skal nævne nogle saa Tal, som maatte kunne have Interesse for at vise, at Bevægelsen her i Landet gaar i Retning af at bygge Huse og udlægge Jord til disse. Det har sin store Betydning, idet jeg erkjender, at med den værgende Udvikling er det naturligt, at man kommer til at bygge flere og flere Huse, og i den Henseende har der aldrig fra Administrationens Side været lagt Hindringer i Veien for Udbygningen. Altsaa i 1835 var der 88,000 Huse; 1850: 108,000; 1860: 137,000; 1873: 162,000 og 1885: 186,000. Altsaa fra 1835 til 1885 er Antallet voget med næsten 100,000. Af disse Huse var der i 1885 af Huse med Jord paa over et Tjerdinglar Hartkorn 115,097, og af Huse uden Hartkorn 36,860. Om disse Tals Rigtighed nærer jeg ingen Tvivl, i det Hele og Store ville de være rigtige, om der end naturligvis enkelte Steder vil kunne være en lille bitte Feilregning. Af de 186,000 Huse, der fandtes i 1885,

var omtrent 82½ Procent i Selveie og omtrent 17½ Procent Fæste- og Leiehuse. Jeg har altsaa Grund til at sige, at det langt overveiende Antal af Huse er i Selveie.

Det ærede Medlem for Præsts Amts 2den Valgkreds (D. Christensen) idet han fremdrog i Fjor overfor mig Forholdene paa et vist bestemt Sted, nemlig paa Ballø Stift, og idet han nævnedes Statsraad Finzen, der har været Stiftsforvalter der i de sidste 22—23 Aar, opfordrede han mig til nærmere at gjøre mig bekendt med Forholdene der. Det ærede Medlem sagde: "Det kan den ærede Minister forvisse sig om og faae fuld Bekked om. Jeg nævner, hvor det er kommet frem, og peger paa det Sted, hvor Autoriteterne kunne undersøge Forholdene." Jeg har nu ladet mig det være magtpaaliggende at faae nogen Underretning om, hvorledes Forholdene ere paa dette Sted, idet jeg maa antage, at naar man fremdrager et enkelt Sted ganske særligt, maatte Forholdene der være saa overordentlig ugunstige, saa det kunde tjene til Bestyrkelse for Nødvendigheden af Lovgivningsmagtens Indskriden i dette Forhold. Det er virkelig ogsaa et temmeligt stort Antal Huse, der findes under Ballø Stift, saa der kan læres Noget af Forholdene der. Der findes under Ballø Stift 627 Huse. Husene med Jord ere 226 i Arvesæste, 64 i Livsæste og 68 Leiehuse. Af de jordløse Huse ere 127 i Arvesæste, 30 i Livsæste og 112 Leiehuse. Jeg skal her bemærke, at til jordløse Huse ere saadanne regnede, som ikke have en Skjæppe Hartkorn, det er en noget anden Betegnelse, end man ellers pleier at bruge. Saaledes stiller altsaa Forholdet sig der. Det er altsaa et temmeligt stort Antal Huse, man har at suse med. Itaa! i de 22 & 23 Aar, i hvilke Bedkommende nærmest har bestyret Godsforholdene, skulde der altsaa være fremkommet meget odiose Exempler, dels paa Udsættelse og dels paa, at man havde ladet vedkommende selv bygge og offere Penge derpaa — det ærede Medlem sagde endog, at de havde offret store Summer derpaa — medens de dog sad saa nikkert, at de kunde blive satte ud Dagen efter. I den Tid, den nuværende Stiftsforvalter har bestyret Ballø Gods, som har et saa betydeligt Antal Huse, har der kun fundet 3 Udsættelser Sted. Den første angik en Hus-